

УДК 351:861

*С. А. Вавренюк,
д. держ. упр., доцент, професор кафедри організації і проведення аварійно-рятувальних робіт,
Національний університет цивільного захисту України
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6396-9906>*

*І. М. Хмиров,
д. держ. упр., доцент, доцент кафедри управління у сфері цивільного захисту,
Національний університет цивільного захисту України
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7958-463X>*

*Р. А. Черниш,
к. т. н., доцент кафедри організації і проведення аварійно-рятувальних робіт,
Національний університет цивільного захисту України
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6245-0707>*

*С. Д. Щінець,
к. т. н., доцент кафедри пожежно-рятувальної та фізичної підготовки,
Національний університет цивільного захисту України
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0000-9949-7296>*

*А. Д. Інієв,
старший викладач кафедри пожежно-рятувальної та фізичної підготовки,
Національний університет цивільного захисту України
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0008-0565-2725>*

DOI: 10.32702/2306-6814.2025.24.297

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПОРЯДКУ ПРОВЕДЕННЯ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ОБ'ЄКТІВ ПІДВИЩЕНОЇ НЕБЕЗПЕКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

*S. Vavreniuk,
Doctor of Sciences in Public Administration, Associate Professor, Professor of the Department of Organization and Conduct of Emergency Rescue Operations, National University of Civil Protection of Ukraine*

*I. Khmyrov,
Doctor of Sciences in Public Administration, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Civil Protection Management, National University of Civil Protection of Ukraine*

*R. Chernysh,
PhD in Technical Sciences, Associate Professor of the Department of Organization and Conduct of Emergency and Rescue Operations, National University of Civil Protection of Ukraine*

*S. Shchipets,
PhD in Technical Sciences, Associate Professor of the Department of Fire and Rescue and Physical Training, National University of Civil Protection of Ukraine*

*A. Ipiiev,
Senior Lecturer of the Department of Fire and Rescue and Physical Training, National University of Civil Protection of Ukraine*

STATE REGULATION OF THE PROCEDURE FOR IDENTIFYING HIGH-RISK OBJECTS UNDER MARTIAL LAW

Стаття розкриває актуальні аспекти державного регулювання порядку ідентифікації об'єктів підвищеної небезпеки в умовах зростання техногенних ризиків й воєнного стану. У роботі висвітлено роль нормативно-правових механізмів як базової основи системи техногенної безпеки, котрі забезпечують мінімізацію загроз, запобігання техногенним аваріям та захист населення й довкілля.

У статті здійснено аналіз оновленої нормативно-правової бази, зокрема Постанови КМУ № 1030, яка істотно модернізувала процедуру ідентифікації об'єктів підвищеної небезпеки (ОПН), запровадила цифровізовану модель ведення Державного електронного реєстру й уточнила критерії визначення ступеня небезпеки.

Підкреслено, що ефективність ідентифікації ОПН безпосередньо залежить від діяльності державних інституцій, які забезпечують формування регуляторних рамок, здійснюють контроль за достовірністю поданих даних та забезпечують узгодженість дій між органами влади, суб'єктами господарювання й службами цивільного захисту.

Показано, що впровадження цифрових інструментів, посилює прозорість та уніфікованість процедур, забезпечує оперативний доступ до актуальних даних, а також зменшує ризик спотворення інформації.

Зазначено, що в умовах воєнного стану регуляторна система потребує підвищеної адаптивності, саме необхідним є врахування бойових факторів під час визначення ризиків, оновлення методик ідентифікації, удосконалення міжвідомчої взаємодії та забезпечення актуальності даних у режимі реального часу.

Визначено, що державне регулювання в сфері ідентифікації ОПН є багатофункціональною системою, яка включає функції, спрямовані на зниження ризиків, підвищення стійкості критичної інфраструктури й забезпечення ефективної роботи органів цивільного захисту. Особливу актуальність ці функції набувають у період воєнного стану, коли техногенні загрози можуть мати розширені масштаби й комбінований характер.

The article reveals the current aspects of state regulation of the procedure for identifying high-risk objects in conditions of increasing technogenic risks and martial law. The paper highlights the role of regulatory and legal mechanisms as the basic foundation of the technogenic safety system, ensuring the minimization of threats, prevention of technogenic accidents and protection of the population and the environment.

The article analyzes the updated regulatory and legal framework, in particular the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 1030, which significantly modernized the procedure for identifying high-risk objects, introduced a digital model for maintaining the State Electronic Register and clarified the criteria for determining the degree of danger.

It is emphasized that the effectiveness of high-risk identification directly depends on the activities of state institutions that ensure the formation of a regulatory framework, exercise control over the reliability of the submitted data and ensure coordination of actions between government bodies, business entities and civil protection services.

It is shown that the introduction of digital tools increases transparency and uniformity of procedures, provides operational access to current data, and also reduces the risk of information distortion.

It is noted that in conditions of martial law, the regulatory system requires increased adaptability, it is necessary to take into account combat factors when determining risks, updating identification methods, improving interdepartmental interaction and ensuring the relevance of data in real time.

It is determined that state regulation in the field of identification of OPN is a multifunctional system that includes functions aimed at reducing risks, increasing the stability of critical infrastructure and ensuring the effective work of civil protection bodies. These functions become particularly relevant during martial law, when man-made threats can have an expanded scale and a combined nature.

Ключові слова: державне регулювання, об'єкти підвищеної небезпеки, ідентифікація, техногенна безпека, небезпечні речовини, реєстр, функції державного регулювання.

Key words: state regulation, high-risk objects, identification, technogenic safety, hazardous substances, register, functions of state regulation.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Сучасний стан техногенної безпеки в Україні характеризується значним зростанням ризиків, пов'язаних із функціонуванням об'єктів підвищеної небезпеки, особливо в умовах воєнного стану. Руйнування критичної інфраструктури, пошкодження промислових об'єктів, виникнення пожеж, вибухів й неконтрольованих викидів небезпечних речовин актуалізують проблему вдосконалення системи державного регулювання, зокрема процедури ідентифікації об'єктів підвищеної небезпеки.

Окрім цього нормативно-правова база, попри значні трансформації останніх років, потребує подальшого вдосконалення для врахування новітніх викликів, пов'язаних із воєнним впливом на промислові об'єкти та об'єкти критичної інфраструктури. Зокрема, традиційні методики оцінювання небезпек не завжди охоплюють ризики, спричинені бойовими діями. Це вимагає адап-

тації регуляторних процедур та інтеграції додаткових сценаріїв загроз у процес ідентифікації. Вищезазначене обумовлює актуальність обраної теми дослідження.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питання державного регулювання безпеки об'єктів підвищеної небезпеки загалом та управління техногенними ризиками зокрема відображені в працях низки вітчизняних і зарубіжних дослідників, зокрема А. Помази-Пономаренко, О. Крюкова, П. Махортова, О. Бойка, які розглядають теоретичні засади цивільного захисту, промислової безпеки, управління ризиками великих аварій й функціонування критичної інфраструктури. У наукових публікаціях увагу приділено класифікації об'єктів підвищеної небезпеки, методам кількісного та якісного оцінювання ризику, розробленню моделей прогнозування наслідків аварій із викидом небезпечних речовин, а також організації системи державного нагляду й контролю у сфері техногенної безпеки. Праці О. Григоренка, Ю. Ключки, С. Гарбуза присвячені імпле-

ментації європейських підходів до регулювання промислових ризиків, насамперед положень Директиви Севезо у національні правові системи [2, с. 14—21].

Разом із тим, більшість наявних досліджень зосереджується або на загальних питаннях безпеки ОПН, або на аналізі окремих елементів регуляторної системи, залишаючи недостатньо опрацьованою саме комплексну процедуру ідентифікації об'єктів підвищеної небезпеки як базову ланку державного регулювання. Недостатньо дослідженими залишаються проблеми практичного застосування нормативно-правових вимог до ідентифікації в умовах модернізації виробничих потужностей, зростання концентрації небезпечних речовин, а також дії воєнних факторів. Це зумовлює потребу у поглибленому науковому аналізі чинного порядку ідентифікації, виявленні його прогалин й суперечностей, а також у формуванні пропозицій щодо вдосконалення механізмів державного регулювання в даній сфері.

ФОРМУВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою роботи є комплексне дослідження сучасного стану державного регулювання порядку ідентифікації об'єктів підвищеної небезпеки, аналіз нормативно-правових трансформацій й обґрунтування напрямів його удосконалення з огляду на підвищені техногенні ризики в умовах воєнного стану.

Для досягнення поставленої мети в роботі визначені такі завдання:

- проаналізувати сучасний стан нормативно-правового забезпечення процедури ідентифікації ОПН й визначити ключові зміни, спрямовані на підвищення техногенної безпеки;
- дослідити функціональні елементи державного регулювання в сфері ідентифікації ОПН й оцінити їх вплив на систему управління техногенними ризиками;
- визначити проблеми і обмеження чинної регуляторної моделі, які проявилися або загострилися в умовах воєнного стану.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Основою системи державного регулювання в сфері ідентифікації об'єктів підвищеної небезпеки в нашій державі є нормативно-правові механізми, котрі спрямовані на мінімізацію техногенних ризиків, запобігання виникненню надзвичайних ситуацій техногенного характеру й забезпечення захисту населення та довкілля. Сьогодні державне регулювання техногенної безпеки зазнає суттєвих трансформацій, так як воєнні дії на території нашої держави значною мірою впливають на рівень цієї безпеки. А також євроінтеграційні процеси зумовлюють робити кроки в напрямі підвищення рівня техногенної безпеки в Україні. Найбільш небезпечними об'єктами на яких обертаються, переробляються, зберігаються, транспортуються небезпечні речовини є об'єкти підвищеної небезпеки. І роль державних інституцій в регулюванні рівня забезпечення від техногенних загроз має вирішальне значення. Тому саме державне регулювання порядку проведення ідентифікації ОПН є визначальним елементом системи техногенної й промислової безпеки, так як на державу покладені функції формування нормативних рамок, механізмів впливу й інструментів контролю,

що в результаті забезпечують повноту та об'єктивність й правильність цього процесу. За час воєнного стану досить широко було оновлено законодавчу базу з питань ідентифікації об'єктів підвищеної небезпеки, так як сучасні виклики та загрози зумовили винаходити оптимальні й вірні рішення для забезпечення техногенної безпеки на таких об'єктах. Прийняття Постанови КМУ № 1030 від 13.09.2022 року суттєво оновило регуляторну модель, перевівши ідентифікацію ОПН на сучасний, стандартизований та цифровізований рівень. І саме роль держави проявляється безпосередньо у нормативному визначенні критеріїв ідентифікації, за якими і проводять порівняння реальної кількості небезпечних речовин, що обертаються на об'єктах. З розвитком технологій все більше таких небезпечних речовин застосовуються в технологічному процесі, тому встановлення переліку цих речовин, їх порогових мас, які вимоги висуваються до оформлення результатів ідентифікації, які алгоритми перевірки поданих даних та підстави для внесення об'єкта до Державного електронного реєстру наряду з сучасними викликами та загрозами воєнного характеру є актуальним питанням для державних інституцій [4, с. 109]. Завдяки такому підходу держава забезпечує уніфікованість оцінювання небезпеки по всій території, а це є критично важливим для рівних умов нагляду й відповідальності усіх суб'єктів господарювання.

Воєнний стан створює додаткові загрози для критичної інфраструктури, зокрема хімічних, нафтопереробних, енергетичних й транспортних об'єктів, що значно підвищує вимоги до точності та своєчасності визначення рівня їх небезпечності [1, ст. 83—84]. У цьому контексті роль державного регулювання полягає у забезпеченні обов'язковості проведення ідентифікації, контролю за достовірністю даних та узгодженості дій між суб'єктами господарювання й органами нагляду.

Зміни в нормативно-правовій базі викликані сучасними реаліями, відображають необхідність комплексного підходу до управління техногенними ризиками. Постанова КМУ № 1030 деталізує вимоги до структури ідентифікаційних матеріалів, розширює перелік небезпечних речовин, уточнює критерії порівняння фактичних значень із пороговими, а також визначає порядок повторної ідентифікації в разі змін технологічних процесів або воєнних ушкоджень об'єктів. Такі трансформації спрямовані на підвищення якості технічних даних, що використовуються під час оцінювання небезпеки й забезпечення їх відповідності сучасним міжнародним підходам. На підставі цього нормативного документу в державі запрацював Державний електронний реєстр ОПН, котрий виконує функцію інтегрованої інформаційної системи для контролю використання небезпечних речовин, моніторингу ступеня техногенної небезпеки й планування заходів цивільного захисту. Ведення Реєстру не лише забезпечує доступ до актуальних даних, а й унеможливорює приховування або спотворення інформації, оскільки кожне оновлення підлягає державній перевірці.

Важливим аспектом є те, що держава виконує роль регулятора і контролера одночасно, забезпечуючи як встановлення правил ідентифікації, так і нагляд за їх дотриманням через Державну службу України з надзвичайних ситуацій. Завдяки цьому забезпечується системність правозастосування та своєчасне реагування на

випадок порушення вимог Постанови. Державний нагляд включає аналіз поданих документів, перевірку точності розрахунків, оцінку відповідності порогових мас й правомірності присвоєння об'єкту статусу ОПН відповідного класу [6, ст. 9].

З позиції державного регулювання, процес ідентифікації виконує функцію первинного бар'єра безпеки, так як визначає коло об'єктів, на які поширюються посилені вимоги щодо безпеки, розроблення планів локалізації і ліквідації аварійних ситуацій, розроблення політики запобігання аваріям, звіту про заходи безпеки, коли об'єкт відноситься до ОПН першого та другого класу, а також проведення навчань й технічного нагляду. Без чітко визначеної й юридично закріпленої процедури ідентифікації неможливо ефективно реалізувати жоден інший елемент державної політики в сфері техногенної безпеки.

Окрема функція державної політики полягає в забезпеченні актуальності даних про рівень небезпеки виробничих об'єктів. Саме в порядку проведення ідентифікації прописані вимоги до проведення повторної ідентифікації в разі зміни технологій виробництва, збільшення або зменшення кількості небезпечних речовин, що обертаються в технологічному процесі, в разі реконструкції, ремонту або пошкодження об'єкту. Цей механізм є надзвичайно важливим в умовах воєнного стану, коли промислові підприємства можуть зазнавати руйнувань, а небезпека викидів чи вибухів зростає. Держава, через систему регуляторних вимог, забезпечує гнучкість й здатність оновлювати оцінку небезпеки в реальному часі.

Якщо узагальнити всю роль державного регулювання порядку ідентифікації об'єктів підвищеної небезпеки, то можна зазначити, що вона полягає у:

- забезпеченні прозорості й достовірності інформації, через ведення та функціонування Державного електронного реєстру ОПН;
- визначенні єдиних й обов'язкових правил ідентифікації;
- контролі за дотриманням цих вимог суб'єктами господарювання;
- створенні передумов для планування заходів запобігання й реагування на надзвичайні ситуації;
- підтриманні актуальних даних в динамічних умовах воєнного стану й виробничої діяльності;
- гармонізації вітчизняного законодавства з європейськими стандартами в напрямі забезпечення техногенної безпеки.

Тому можна зазначити, що державне регулювання не лише визначає порядок проведення процедури ідентифікації, але й забезпечує системність, об'єктивність та ефективність даного порядку, а це в свою чергу є основним інструментом запобігання техногенним надзвичайним ситуаціям.

Окрім цього, важливим аспектом є інституційна узгодженість між органами державної влади, котрі здійснюють функцію забезпечення техногенної безпеки в процесі державного регулювання порядку ідентифікації ОПН. Завдяки Постанові КМУ № 1030 відбувається інтегрування процесу ідентифікації в загальнодержавну систему цивільного захисту, що передбачає координацію між ДСНС, органами місцевого самоврядування, центральними органами виконавчої влади й суб'єктами господарювання [3, ст. 16]. Саме такий підхід

забезпечує комплексність управління ризиками, оскільки дозволяє оперативно враховувати зміни в структурі промисловості, транспортної інфраструктури чи територіального планування.

Державне регулювання також виконує системоутворюючу роль у побудові вертикалі техногенної безпеки. Ідентифікація ОПН є базовою точкою для визначення обсягів державного нагляду та перевірок, розроблення регіональних й місцевих планів реагування на надзвичайні ситуації, розроблення карт техногенних ризиків, визначення пріоритетності інвестування в заходи безпеки, розроблення плануючих евакуаційних заходів та інформаційне забезпечення населення про такі техногенні загрози.

Саме порядок ідентифікації, закріплений державними інституціями, визначає базову основу всієї системи забезпечення техногенної безпеки на національному рівні.

Окрім цього, досить важливою є превентивна роль державного регулювання, яка полягає в усуненні причин виникнення аварій ще на етапі проєктування. Згідно діючої законодавчої бази, замовники будівництва повинні проводити ідентифікацію ще до введення об'єкта в експлуатацію. Саме такий механізм дозволяє державним інституціям впливати на безпекові параметри, завдяки впровадженню інженерних рішень, котрі здатні мінімізувати техногенні ризики.

Важливим напрямом в структурі державного регулювання посідає нагляд за дотриманням вимог щодо внутрішньої безпеки на об'єкті суб'єктами господарювання. Визначення об'єкту як об'єктом ОПН першого, другого або третього класу, передбачає проведення аудиту, навчання персоналу й розроблення спеціальних планів реагування. Тобто держава формує фактично комплексний набір вимог, котрі спрямовані на підвищення стійкості виробництва. Невиконання вимог ідентифікації тягне адміністративну та іншу відповідальність, тим самим підсилюється регуляторний вплив.

Роль державного регулювання також проявляється в забезпеченні відкритості інформації, необхідної для захисту населення і територій. Дані реєстру ОПН використовуються для створення карт зон можливого хімічного чи вибухового ураження, прийняття рішень в сфері територіального планування, організації моніторингових систем й визначення маршрутів транспортування небезпечних речовин. Без централізованого державного регулювання інформаційними потоками своєчасне реагування на загрози було б неможливим. Окрім цього на інформаційних ресурсах органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування висвітлюється інформація про наявні об'єкти ОПН в їхніх громадах. Зазначаються всі необхідні дані, які дають можливість розуміти реальні загрози від даного об'єкту.

У контексті воєнного стану роль державного регулювання порядку ідентифікації ОПН набула критичного значення. Пошкодження промислових об'єктів, обстріли, втрата контролю над окремими територіями створюють ризики викидів токсичних речовин, вибухів чи пожеж, що можуть мати транскордонний характер. Наявність уніфікованої процедури ідентифікації дозволяє державі оперативно оновлювати інформацію про фактичні ризики, моделювати можливі сценарії розвитку аварій, швидко переоцінювати рівень небезпеки об'єктів, координувати рішення на міжвідомчому й міжнародному рівнях. Таким

чином, це забезпечує тривалу стійкість системи безпеки в умовах надзвичайно високої динаміки техногенних й воєнних надзвичайних ситуацій.

З позиції стратегічного управління, державне регулювання порядку ідентифікації ОПН сприяє формуванню культури безпеки в промисловості, стимулюючи підприємства до впровадження сучасних методів оцінки ризиків, оновлення технологічних процесів та підвищення компетентності персоналу. Крім того, імплементація підходів сприяє модернізації української системи управління техногенними ризиками, забезпечуючи її сумісність з європейськими стандартами.

Загалом, державне регулювання визначає зміст, структуру, обов'язки й механізми взаємодії усіх учасників процесу ідентифікації, формуючи ефективний інструмент превентивного захисту населення, довкілля та критичної інфраструктури.

Так як забезпечення належного рівня техногенної безпеки на об'єктах вимагає формування цілісної й ефективної системи державного регулювання, в центрі повинна знаходитись процедура ідентифікації об'єктів підвищеної небезпеки. І саме визначення статусу таких об'єктів, оцінювання їх ризиків та контроль за встановленими вимогами є основними факторами превентивного запобігання аваріям техногенного характеру. Тому функції державного регулювання в цій сфері охоплюють нормативно-правові, організаційні, контрольно-наглядові, інформаційні та аналітичні інструменти, котрі забезпечують комплексне управління ризиками й координацію дій між усіма суб'єктами техногенної безпеки.

Нами узагальнено основні функціональні складові державного регулювання, які визначають зміст, механізми й практичні результати реалізації процесу ідентифікації об'єктів ОПН, які особливо актуальні в умовах воєнного стану.

До основних функцій державного регулювання в напрямі ідентифікації об'єктів ОПН належить нормативно-правове забезпечення, яке систематизує єдність підходів до класифікації об'єктів, формує правові передумови для ефективного державного контролю, гармонізує національну систему з міжнародними стандартами. Нормативно-правове забезпечення полягає у розробленні й оновленні законодавчих і підзаконних актів, які регламентують порядок ідентифікації ОПН, встановлюють порогові маси небезпечних речовин й вимоги до процедури ідентифікації.

Організаційно-управлінська функція державного регулювання процесом ідентифікації ОПН створює цілісну систему управління небезпечними об'єктами, забезпечує узгодженість дій усіх учасників процесу. Ця функція полягає у визначенні повноважень державних органів, координація діяльності суб'єктів господарювання, встановлення процедур подання, розгляду та схвалення ідентифікаційних матеріалів.

Не менш важливою є контрольно-наглядова функція, яка мінімізує ризики аварій через некоректні або неповні дані, підвищує якість оцінювання небезпеки й забезпечує відповідальність суб'єктів господарювання. Саме перевірка достовірності даних, правильності проведення ідентифікації, своєчасності повторної ідентифікації об'єктів, дотримання вимог щодо обробки та зберігання небезпечних речовин значною мірою впливають на запобігання надзвичайних ситуацій.

До найбільш сучасних відноситься інформаційно-реєстраційна функція державного регулювання ідентифікації об'єктів, яка підвищує оперативність управління ризиками, сприяє швидкому прийняттю рішень у разі НС, забезпечує інформаційну прозорість. Формування й ведення державного реєстру ОПН, забезпечення доступу органів влади до актуальної інформації, цифровізація процедур подання документів дають можливість швидко реагувати на надзвичайні ситуації.

Аналітично-прогнозуюча функція державного регулювання ідентифікації об'єктів дозволяє прогнозувати розвиток техногенної обстановки, формувати превентивні заходи й оптимізувати плани реагування на НС. Аналіз даних про ОПН, моделювання можливих аварійних сценаріїв, оцінка масштабів наслідків, інтеграція ризик-орієнтованих підходів дозволяють швидко впливати на розвиток аварій і надзвичайних ситуацій.

Для запобігання аварій важливою є превентивна функція, яка через покращення технічного стану об'єктів та впровадження сучасних систем безпеки дозволяє встановлювати вимоги до обладнання, технологій, організаційних заходів безпеки, розробляти рекомендації щодо зниження рівня небезпеки об'єктів.

Для підвищення рівня суспільної довіри, реалізацію прав громадян на безпечні умови проживання забезпечує комунікаційно-інформаційна функція державного регулювання. Інформування населення про потенційні ризики, публічне ведення реєстрів, залучення громадськості до обговорення планів реагування зменшують втрати від наслідків надзвичайних ситуацій на об'єктах.

Функція міжвідомчої координації підвищує ефективність державної системи реагування, особливо в умовах воєнного стану й підвищених ризиків. Забезпечення взаємодії органів цивільного захисту, екологічних служб, правоохоронних органів й військових адміністрацій у процесі ідентифікації та контролю за ОПН дозволяє швидко й ефективно впливати на хід реагування та ліквідації надзвичайної ситуації [5, с. 305—308].

Врахування факторів бойових дій під час ідентифікації, перегляд критеріїв ризику, визначення додаткових сценаріїв руйнування об'єктів в значній мірі залежить від адаптивно-кризової функції державного регулювання процесу ідентифікації об'єктів, яка забезпечує стійкість критичної інфраструктури, підвищує готовність держави до реагування на комбіновані техногенно-військові загрози.

Проведений узагальнений аналіз демонструє, що державне регулювання у сфері ідентифікації об'єктів підвищеної небезпеки є багатофункціональною та комплексною системою, котра охоплює всі ключові аспекти управління техногенними ризиками, починаючи від формування нормативно-правових вимог до забезпечення міжвідомчої взаємодії та прогнозування можливих сценаріїв аварій. Така структурна багатовимірність дозволяє державі не лише контролювати дотримання встановлених стандартів безпеки, а й формувати превентивну політику, спрямовану на зниження ймовірності виникнення техногенних подій. Особливої важливості ці функції набувають в умовах воєнного стану, коли ОПН піддаються додатковим ризикам бойового ураження й потребують адаптованих підходів до ідентифікації та моніторингу. Таким чином, системність, узгодженість та адаптивність функцій державного регулювання визна-

чають ефективність національної політики техногенної безпеки й забезпечують належний рівень захисту населення й критичної інфраструктури.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Проведене дослідження дає змогу узагальнити теоретичні й практичні аспекти державного регулювання порядку ідентифікації об'єктів підвищеної небезпеки й підтверджує визначальну роль держави у формуванні сучасної системи техногенної та промислової безпеки. Постанова КМУ № 1030 забезпечила перехід до уніфікованої, стандартизованої та цифровізованої процедури ідентифікації, яка відповідає європейським вимогам й принципам ризик-орієнтованого управління. Державне регулювання гарантує однакове застосування критеріїв віднесення об'єктів до ОПН, прозорість інформації через електронний реєстр, контролювання дотримання регламентів суб'єктами господарювання й формування умов для прогнозування і мінімізації наслідків можливих аварій.

У результаті аналізу встановлено, що державна політика в сфері ідентифікації ОПН виконує комплексну функцію запобігання техногенним загрозам, формує єдиний інституційно-правовий простір, забезпечує інтеграцію української системи безпеки з європейським законодавством та сприяє розвитку культури відповідального поведіння з небезпечними речовинами. Практична реалізація вимог Постанови № 1030 створює підґрунтя для підвищення стійкості критичної інфраструктури, ефективної роботи органів цивільного захисту й вдосконалення превентивних заходів.

В умовах воєнного стану значущість цих регуляторних процесів зростає, оскільки об'єкти підвищеної небезпеки зазнають додаткового впливу факторів бойових дій, що підсилює ризики аварій, пожеж, вибухів й неконтрольованих викидів небезпечних речовин. Це вимагає адаптації нормативно-правової бази та впровадження гнучких, ризик-орієнтованих механізмів ідентифікації, врахування нових сценаріїв загроз, вдосконалення міжвідомчої взаємодії та цифровізації процесів моніторингу. Застосування таких підходів дозволяє підвищити оперативність реагування, забезпечити стійкість критичної інфраструктури та зміцнити систему управління техногенними ризиками в умовах підвищеної невизначеності.

Аналіз функцій державного регулювання у сфері ідентифікації ОПН показує, що їх системний характер забезпечує багатовимірний вплив на всю побудову техногенної безпеки. Нормативно-правова, контрольно-наглядова, організаційно-управлінська, інформаційно-реєстраційна, аналітична та превентивна функції створюють комплексну модель державного управління ризиками, яка дозволяє не лише оцінювати фактичний рівень безпеки об'єктів, а й забезпечувати своєчасне реагування на зміни техногенної ситуації. Особливої ваги ці функції набувають у воєнний період, коли підвищення частоти аварійних загроз потребує адаптивності регуляторної системи, узгодженості міжвідомчих дій та наявності актуальних реєстрів ідентифікованих ОПН.

Підсумовуючи, необхідно зазначити, що нормативно-правові трансформації та посилення державного нагляду у сфері ідентифікації ОПН є ключовими чинни-

ками модернізації техногенної безпеки в нашій державі. Вони сприяють формуванню сучасної, інтегрованої й адаптивної системи регулювання, що відповідає вимогам міжнародних стандартів й викликам воєнного часу.

Література:

1. Бойко О.А. Об'єкти підвищеної небезпеки: упровадження вдосконалених підходів до їх ідентифікації. Цивільний захист та пожежна безпека. 2023. № 1 (15). С. 83—91.
2. Григоренко О.М., Ключка Ю.П., Гарбуз С.В. Класифікація об'єктів підвищеної небезпеки з урахуванням імплементації Директиви Севезо III на території України. Попередження надзвичайних ситуацій. 2017. № 25. С. 14—21.
3. Деякі питання ідентифікації об'єктів підвищеної небезпеки: постанова Кабінету Міністрів України від 13.09.2022 р. № 1030. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1030-2022-%D0%BF#Text/>.
4. Домбровська С.М., Шведун В.О., Крюков О.І., Ігнат'єв О.М. Державна політика у сфері моніторингу стану потенційно небезпечних об'єктів: монографія. Харків: "Діса плюс", 2023. 240 с.
5. Помаза-Пономаренко А.Л., Мороз С.А. Цивільний захист як сфера забезпечення національної безпеки України. Національна безпека в умовах війни, післявоєнної відбудови та глобальних викликів XXI століття. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Житомир. 07 серпня 2023. С. 305—308.
6. Про об'єкти підвищеної небезпеки: Закон України від 18.01.2001 р. № 2245-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2245-14#Text>.

References:

1. Boyko, O.A. (2023), "Objects of increased danger: introduction of improved approaches to their identification", *Tsyvil'nyy zakhyst ta pozhezhna bezpeka*, vol. 1 (15), pp. 83—91.
 2. Grigorenko, O.M. Klyuchka, Y.P. and Garbuz, S.V. (2017), "Classification of objects of increased danger taking into account the implementation of the Seveso III Directive on the territory of Ukraine", *Poperedzhennya nadzvychnykh sytuatsiy*, vol. 25, pp. 14—21.
 3. Cabinet of Ministers of Ukraine (2022), Resolution "Some issues of identification of high-risk objects", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1030-2022-%D0%BF#Text/> (Accessed 30 November 2025).
 4. Dombrovska, S.M. Shvedun, V.O. Kryukov, O.I. and Ignatiev, O.M. (2023), *Derzhavna polityka u sferi monitoringu stanu potentsiyno nebezpechnykh ob'yektiv* [State policy in the field of monitoring the state of potentially dangerous objects], Disa Plus, Kharkiv, Ukraine.
 5. Pomaza-Ponomarenko, A.L. and Moroz, S.A. (2023), "Civil defense as a sphere of ensuring the national security of Ukraine", *Zbirka dopovidej na Vseukrayins'koyi naukovo-praktychnij konferentsii* [Conference Proceedings of the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference], National University, Zhytomyr, Ukraine, August 07, 2023, pp. 305—308.
 6. The Verkhovna Rada of Ukraine (2001), Law of Ukraine "On objects of increased danger", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2245-14#Text> (Accessed 30 November 2025).
- Стаття надійшла до редакції 01.12.2025 р.*